

Miroslav Tyrš

Tento článek pojednává o českém kritikovi, estetikovi a profesorovi. O partyzánském oddíle pojednává článek Miroslav Tyrš (partyzánský oddíl).

Miroslav Tyrš	
 <p style="text-align: center;">Portrét Jana Vilímka</p>	
Narození	17. září 1832 Děčín, Rakouské císařství
Úmrtí	8. srpna 1884 řeka Oetztaler Ache nedaleko Oetzu, Rakousko-Uhersko
Citát	

Prof. Ph.Dr. **Miroslav Tyrš** (narozen jako **Friedrich Emmanuel Tiersch**) (17. září 1832, Děčín – 8. srpna 1884, Oetz, Tyrolsko) byl český kritik, historik umění, estetik, profesor dějin na UK a na ČVUT v Praze, předseda výtvarného odboru Umělecké besedy a člen poroty pro sochařskou výzdobu Národního divadla německého původu. Podílel se na založení organizovaného tělovýchovného hnutí v Čechách, zejména Sokola.

Životopis

Narodil v rodině lázeňského a panského lékaře dr. Jana Vincence Tiersche na děčínském zámku.^[1] Jeho otec i matka Vincencie Tierschová, rozená Kischbaumová, pocházeli z Čech, avšak z německy mluvícího prostředí. Rodina žila v Děčíně pouhé čtyři roky. V roce 1836 se jeho otec nakazil tuberkulózou a odešel s rodinou k příbuzným do Döblingu u Vídně, kde ještě téhož roku zemřel. Tyršova matka zemřela o dva roky později v Kropáčově Vrutici, kam se předtím se synem uchýlila. Na tuberkulózu v útlém věku zemřely i jeho obě sestry.

Byl tedy od svých šesti let vychováván v české vlastenecké rodině svého strýce z matčiny strany v Kropáčově Vrutici na Mladoboleslavsku, později ve Stránově.

V roce 1841 se přestěhoval do Prahy ke svému strýci Ant. Kirschbaumovi a začal studovat. Zprvu na dvoutřídní triviální škole u Maltézů a pak na malostranském gymnáziu. Zde se začal zajímat o studium antické kultury.^[1]

Od dětství měl chatrné zdraví, a proto na radu svého lékaře začal v Praze cvičit. Navštěvoval tělocvičný ústav Schmidtův a později ústav Jana Malýpetra.

Tyršův portrét Františka Ženíška v Památníku Sokola Pražského (1883)

Revoluce 1848 tehdy šestnáctiletého Tyrše velice ovlivnila a proto se rozhodl přestoupit na akademické gymnázium, které bylo více vlastenecké. Odtud pak odešel studovat na přání příbuzných na právnickou fakultu Karlovy univerzity. Práva jej nebavila a tak přestoupil na filozofickou fakultu, kde se věnoval studiu filozofie a estetiky. Chtěl získat vzdělání všestranné, navíc se věnoval studiu matematiky a na lékařské fakultě i anatomii. V roce 1855 studia ukončil. Neměl však peníze a proto se stal vychovatelem synů továrníka Bartelmusa v Novém Jáchymově u Berouna. S jeho syny cvičil, ve volných chvílích pracoval na českém tělocvičném názvosloví. V nedaleké myslivně se seznámil s J. Fügnerem. V roce 1860 byl v Praze promován na doktora filozofie a rok poté, po pádu Bachova režimu se do Prahy odstěhoval. Zpočátku projevoval mnoho různých zájmů, nesoustředil se na určitý vědní odbor. Do Riegrova naučného slovníku zpracoval několik filozofických hesel. Žil skromně z nevelkého platu cvičitele soukromého tělocvičného ústavu.^[1]

Zakladatel Sokola

Byl jedním ze zakládajících členů tělovýchovného spolku Sokol Pražský na jaře roku 1862.^[2] Byl v letech 1862 až 1864 jeho prvním tělovýchovným (a placeným) náčelníkem a práci se věnoval naplno. Roku 1863 navrhl vytvoření *Sboru pro vzájemnost československých spolků tělocvičných* a svolat všechny cvičitele, avšak to mu rakousko-uherské úřady nepovolily a byl i policejně vyšetřován.

V šedesátých letech 19. století několikrát kandidoval za mladočechy a byl do českého zemského sněmu zvolen. Stal se pak i poslancem říšské rady.^[1]

Spolu s dalšími kolegy navrhl uspořádat první slet sokolů již roku 1886, i tento záměr byl úředně zakázán. Když bylo v roce 1871 vydáno první číslo časopisu Sokol, uveřejnil v jeho úvodu stať *Náš úkol, směr a cíl*.^[3] V době příprav oslav 20. výročí založení Sokola navrhl uspořádat veřejné cvičení s průvodem Prahou. Prvotní svůj návrh pak rozšířil na uspořádání sjezdu všech sokolských jednot z Čech a Moravy s přizváním bratrských spolků ze světa.

Vytvořil pro něj v únoru 1882 *Základy tělocviku* (dokončil Vilém Kurz). Stanovil také sokolské zásady (síla a mužnost, činnost a vytrvalost, láska k volnosti a vlasti, dobrovolná práce a kázeň, vzájemný bratrský vztah členů). Tato práce, nazývaná později i Tyršovou soustavou, předložená cvičitelskému sboru Sokola Pražského, byla základem sestav pro sletová cvičení.^[3]

Nejen Sokol

Miroslav Tyrš žil dlouho hlavně pro Sokol, ale zabýval se i nadále estetikou a výtvarným uměním. Stal se předsedou výtvarného odboru Umělecké besedy a také byl v porotě pro sochařskou výzdobu Národního divadla. Kvůli studiu výtvarných technik cestoval několikrát do zahraničí. V roce 1881 byl jmenován docentem dějin umění na české technice. Po prvním všesokolském sletu mu úřady podmínily možnost učení na univerzitě rezignací činnosti v Sokole. Roku 1884 po těžkém rozhodování podmínku splnil, v Sokole rezignoval a byl jmenován mimořádným profesorem univerzity. Dlouho však neučil.^[1]

Až po smrti svého přítele Jindřicha Fügnera se zamiloval do jeho dcery Renáty, kterou vychovával a vzdělával jako domácí učitel. Svatba s Renátou, o 17 let mladší, byla umožněna po delším vztahu, když ke sňatku dala svolení jak matka, tak její poručník. Brzy po svatbě se u Tyrše objevily první příznaky jeho nervové nemoci, s kterou se odjel léčit do ciziny. Od roku 1869 mu nemoc stále více ubírala síly.^[1]

Tragické úmrtí

Při svém druhém ozdravném pobytu ve svých 51 letech zemřel tragickou smrtí – utonul v říčce Ache u osady Habichen v Tyrolských Alpách.^[3] Podle některých zdrojů se jednalo o nehodu^[4], podle jiných o sebevraždu kvůli následkům syfilis.^[5]

Druhého všesokolského sletu se již nedočkal.

Miroslav Tyrš je pohřben na Olšanských hřbitvech a sdílí zde mohyly společně s Jindřichem Fügnerem.

Uctění památky

Po založení první sokolské župy v roce 1884 v Kolíně byla tato pojmenována jeho jménem, Tyršova.^[3] K mohyle na Olšanech byly vysílány při všesokolských sletech delegace k uctění pomátky obou zakladatelů Sokola.

Miroslav Tyrš v sokolském kroji od sochaře Ladislava Šalouna na nádvoří Tyršova domu v Praze na Újezdě. Socha byla odhalena v roce 1926, za války zničena, po válce odlita podle dochovaného modelu.

Miroslav Tyrš – pamětní deska v pražské Karmelitské ulici

Miroslav Tyrš – pamětní deska v Moravském divadle v Olomouci

Tyršův hrob na Olšanských hřbitvech

Odkazy

Reference

- [1] KÖSSL, Jiří; KRÁTKÝ, František; MAREK, Jaroslav. *Dějiny tělesné výchovy II.*. Praha : Olympia, 1986. Kapitola Vznik Sokola, s. 23.
- [2] MUCHA, Vilém. *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu.* Praha : Olympia, 1975. Kapitola Doba vzniku Sokola, s. 11.
- [3] KOZÁKOVÁ, Zlata. *Sokolské slety.* Praha : Orbis, 1994. ISBN 80-235-0029-5. Kapitola I. všesokolský slet 1882, s. 7.
- [4] <http://dinosaurius.bloguje.cz/603458-miroslav-tyrs.php>
- [5] Svět ohrožují SEBEVRAŽDY Pestrý svět: V. Tomanová (http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/1_3_2007_svet_ohrozujji_sebevrazdy)

Externí odkazy

- Památník Sokola Pražského (<http://kozan.wz.cz/sokol/>) - vydaný v Praze 1883 na oslavu dvacetiletého trvání Tělocvičné jednoty Sokola Pražského (1882). Autoři *Josef Müller* a *Ferdinand Tallowitz*
- Na webu Quido (<http://www.quido.cz/osobnosti/tyrs.htm>)
- Web Sokol Strašnice (<http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=799>)
- Web Životopis osobnosti (<http://zivotopis.osobnosti.cz/miroslav-tyrs.php>)

Zdroje článků a přispěvatelé

Miroslav Tyrš *Zdroj:* <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?oldid=7947152> *Přispěvatelé:* Adam Hauner, Aktron, Bombastus, El Barto, First sr, Frettie, Fric, Gumruch, Horst, Japo, Joker Island, Kozan, Lasy, Lenka64, LiMr, Loupeznik, Ludek, Marihuan, Marv1N, Mercy, MiroslavJosef, PaD, Postrach, Ragimiri, Reaperman, Sapfan, SneK01, Trachemys, VasilF, Vrba, Zirland, Zákupák, 32 anonymní úpravy

Zdroje obrázků, licence a přispěvatelé

Soubor:Jan Vilímek - Miroslav Tyrš.jpg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Jan_Vilímek_-_Miroslav_Tyrš.jpg *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* Jedudek

Soubor:Flag of Bohemia.svg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Flag_of_Bohemia.svg *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* Butko, Cyn, Daniel Baránek, Gryffindor, Phlegmatic, SeNeKa, ShNara, Urmas, ŠJů, 2 anonymní úpravy

Soubor:Flag of the Habsburg Monarchy.svg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Flag_of_the_Habsburg_Monarchy.svg *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* Sir Iain, earlier version by ThrashedParanoid and Peregrine981.ThrashedParanoid

Soubor:Tirol Dienstflagge (Variation).png *Zdroj:* [http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Tirol_Dienstflagge_\(Variation\).png](http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Tirol_Dienstflagge_(Variation).png) *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* David Liuzzo

Soubor:Flag of Austria-Hungary 1869-1918.svg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Flag_of_Austria-Hungary_1869-1918.svg *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* B1mbo

Image:Miroslav Tyrs.gif *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Miroslav_Tyrs.gif *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* František Ženíšek (1849–1916)

Soubor:Miroslav Tyrs (Ladislav Saloun).jpg *Zdroj:* [http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Miroslav_Tyrs_\(Ladislav_Saloun\).jpg](http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Miroslav_Tyrs_(Ladislav_Saloun).jpg) *License:* Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported *Přispěvatelé:* Ludek

Soubor:Karmelitská 18 - Miroslav Tyrs.jpg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Karmelitská_18_-_Miroslav_Tyrs.jpg *License:* Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.5 *Přispěvatelé:* Matěj Bařha

Soubor:Miroslav_Tyrs_plaque.jpg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Miroslav_Tyrs_plaque.jpg *License:* Public Domain *Přispěvatelé:* photo by Michal Mañas (Snek01)

Soubor:Olšanské hřbitovy, Miroslav Tyrš.jpg *Zdroj:* http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Olšanské_hřbitovy,_Miroslav_Tyrš.jpg *License:* Creative Commons Attribution 3.0 *Přispěvatelé:* Dezidor

Licence

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported
[//creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)